

N Handelspraktijken - Veroudering A2
MH/SL/AS
816-2020

Brussel, 29 juni 2020

ADVIES

over

DE WETSVOORSTELLEN BETREFFENDE VEROUDERING

(goedgekeurd door het bureau op 18 februari 2020,
bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 29 juni 2020)

Op 17 januari 2020 heeft de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO van de voorzitter van de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda van de Kamer van Volksvertegenwoordigers een adviesvraag ontvangen over drie wetsvoorstellen met betrekking tot geprogrammeerde of georganiseerde veroudering.¹

Na een vergadering van de commissie Marktpraktijken op 4 februari 2020 heeft het bureau van de Hoge Raad op 18 februari 2020 bij hoogdringendheid onderstaand advies uitgebracht, dat werd bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 29 juni 2020.

CONTEXT

In het kader van de aanpak van de problematiek van de geprogrammeerde veroudering wijzigen de drie voorstellen ook de regels inzake garantie.

Vorig jaar werd Richtlijn (EU) 2019/771 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2019 betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de verkoop van goederen aangenomen. Deze richtlijn wijzigt de regels inzake garantie en moet worden omgezet in Belgisch recht. Het is een richtlijn met gedeeltelijke maximumharmonisatie: dit wil zeggen dat er een aantal basisprincipes worden gesteld waar niet van mag worden afgeweken, maar dat er toch een zekere vrijheid wordt gelaten aan de lidstaten. Dat valt te betreuren, want dit was de gelegenheid om de regels op dit gebied op Europees niveau volledig te harmoniseren.

ALGEMEEN STANDPUNT

De Hoge Raad onderschrijft de doelstelling van de wetsvoorstellen om geprogrammeerde veroudering tegen te gaan en dientengevolge de bescherming van de consument te waarborgen, te zorgen voor de bescherming van het milieu en de circulaire economie te steunen. Hij beklemtoont echter dat de regels op dit gebied gericht moeten zijn op de producenten/fabrikanten en niet op de eindverkopers/ detailhandelaars, die geen enkele invloed hebben op de geprogrammeerde veroudering, die tot stand komt tijdens het fabricageproces van het product.

Bovendien pleit de Hoge Raad ervoor *goldplating* te vermijden. Zoals hierboven vermeld moet er immers binnenkort een recente Europese richtlijn over de garantieregels worden omgezet in Belgisch recht. De regels uit deze richtlijn, die meer bescherming bieden aan de consument, kunnen oplossingen inhouden. De Hoge Raad meent dus dat het nutteloos en contraproductief is om verder te gaan dan wat door de Europese richtlijn wordt voorgeschreven. Dit kan immers negatieve gevolgen hebben voor de Belgische ondernemingen, die in een nadelige concurrentiepositie worden gebracht ten opzichte van de ondernemingen in de buurlanden waarvoor minder strenge regels gelden.

De conclusie van een studie waartoe Minister Peeters, die toentertijd belast was met Economie en Consumentenbescherming, in 2017 opdracht gaf, was dat het te moeilijk was om geprogrammeerde veroudering objectief te bewijzen en dat er zeer weinig bewezen gevallen konden worden vastgesteld. Om deze reden werd ervoor gekozen om niet wetgevend op te treden.

---

¹ 1. Wetsvoorstel (Patrick Prévot c.s.) om geprogrammeerde veroudering tegen te gaan en de repaireconomie te steunen, [nr. 193/1](#);
2. Wetsvoorstel (Vanessa Matz c.s.) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van economisch recht, teneinde geprogrammeerde en voortijdige veroudering tegen te gaan en in meer herstellingsmogelijkheden te voorzien, [nr. 771/1](#);
3. Wetsvoorstel (Kristof Calvo c.s.) om georganiseerde veroudering tegen te gaan en de circulaire economie te steunen, [nr. 914/1](#).

De Hoge Raad meent ook dat de duurzaamheidsdoelstellingen moeten worden aangepakt en dat deze op een andere wijze dan via de regels inzake de wettelijke garantie kunnen worden bereikt.

Tot slot wijst de Hoge Raad erop dat de regels inzake geprogrammeerde veroudering en hun gevolgen moeten worden opgelegd aan de producent/fabrikant en niet aan de detailhandelaar die, net zoals de consument, slachtoffer is van deze praktijken.

SPECIFIEKE OPMERKINGEN

A. Definities

De definities van geprogrammeerde veroudering uit de eerste twee wetsvoorstellen maken de juiste afweging en leggen de verantwoordelijkheid voor deze kunstgreep bij de producent. Er is sprake van een opzettelijke daad van de producent. Volgens de Hoge Raad is dit bedrieglijk opzet van de producent de hoeksteen van de definitie. Er bestaan immers bepaalde soorten veroudering die niet strafbaar zijn (esthetische veroudering, ecologische veroudering, rendement, ...)

Het derde voorstel bevat een veel te gedetailleerde definitie. Dergelijke elementen zijn meer op hun plaats in de memorie van toelichting, bij wijze van voorbeeld. Gezien de evoluties en bij gebrek aan flexibiliteit maakt deze definitie bovendien meer kans om snel achterhaald te raken of te worden omzeild.

Er is ook sprake van voortijdige en georganiseerde veroudering. De Hoge raad meent dat voortijdige veroudering de deur openzet voor discussie (interpretatieproblemen) en pleit dus voor een duidelijke en bondige definitie van één enkel concept. In dit kader is het wenselijk het begrip geprogrammeerde veroudering te gebruiken, dat veel beter bekend is.

Indien deze suggesties echter niet zouden worden gevolgd, vestigt de Hoge Raad de aandacht op het feit dat artikel 7 van het derde voorstel georganiseerde veroudering gelijkstelt met een gebrek aan overeenstemming. Dit is onaanvaardbaar aangezien de verkoper garantieverplichtingen heeft in het geval van een gebrek aan overeenstemming.

B. Langere garantietermijn dan 2 jaar

Alle drie de wetsvoorstellen voorzien in een verlenging van de wettelijke garantie tot meer dan 2 jaar. Ook de bovenvermelde Europese richtlijn schrijft een garantietermijn van 2 jaar voor. De Hoge Raad verwijst naar de algemene opmerkingen met betrekking tot *goldplating* en naar zijn advies over de omzetting van de genoemde richtlijn². Hij pleit voor een maximale harmonisatie van de regels en een eerlijke concurrentie.

De Hoge Raad is van mening dat de wettelijke garantie van 2 jaar reeds ruim voldoende is. De verlenging van de wettelijke garantietermijn wordt vaak voorgesteld als oplossing voor bepaalde specifieke goederen om het fenomeen van de geprogrammeerde veroudering beter aan te pakken. In zijn advies uit 2017³ gaf de Hoge Raad reeds te kennen dat hij hier geen voorstander van was. Hij wees er echter ook op dat men, indien die richting wordt gevolgd, concurrentievervalsing tussen de EU-landen moet vermijden. Er moet dus op worden toegezien dat een eventuele garantie van langer dan 2 jaar voor specifieke goederen op een geharmoniseerde wijze wordt toegepast, en dat zij geen rem zet op de handelstransacties tussen de lidstaten.

---

² Advies van 1 oktober 2019 over de omzetting van twee richtlijnen consumentenrecht.

³ Advies van 16 mei 2017 betreffende voorstellen om de wettelijke garantie voor consumptiegoederen te versterken.

Indien men dit aspect niet in acht neemt, kan de verlenging van de wettelijke garantietermijn immers een bron zijn van administratieve complicaties voor de kmo's die actief zijn in verschillende Europese lidstaten. Nutteloze en dure verschillen creëren op het vlak van de toepassing van de garantie voor de consument is contraproductief voor de handelaars en kmo's die grensoverschrijdende activiteiten uitoefenen. Aangezien deze redenering echter niet wordt gevolgd in het kader van de huidige voorstellen is de Hoge Raad het niet eens met de verlenging van de wettelijke garantieperiode naar meer dan 2 jaar.

Het tweede en derde voorstel willen de duur van de wettelijke garantie koppelen aan de levensduur van het product. De Hoge Raad is geen voorstander van deze aanpak, die bij gebrek aan een enkele, duidelijk omschreven regel leidt tot een zekere mate van onzekerheid en tot onwetendheid bij de consumenten en ondernemingen met betrekking tot hun rechten en plichten. Dit systeem is momenteel van kracht in Nederland, waar deze nadelige gevolgen aan de kaak worden gesteld. Bovendien zijn de klachten die in dit verband bij het gerecht en de geschillencommissies aanhangig worden gemaakt duur (beroep op een deskundige nodig om een beslissing te nemen) en is hun afloop onvoorspelbaar (geen eenvormige jurisprudentie).

De Hoge Raad is van mening dat de uitbreiding van de wettelijke garantieregels geen oplossing vormt voor de bestrijding van geprogrammeerde veroudering. De garantieregels kunnen immers volledig los worden gezien van dit fenomeen. De bestaansreden van de garantie is de bescherming van de consument tegen de gebreken van een product maar zij heeft niet als langetermijn-doelstelling om de levensduur van producten te verlengen. Bovendien wegen de garantieregels niet alleen op de fabrikant, maar ook op de eindverkoper die geen enkele controle heeft over de bepaling van de levensduur van het product. De geest van de wet en het doel van de auteurs van de wetsvoorstellen is echter wel degelijk het tegengaan van het bedrieglijk opzet van de producent in het kader van het voortijdig afdanken van producten.

De uitbreiding van de garantietermijn heeft ook neveneffecten. De bovenvermelde studie uit 2017 somt er een aantal op.

Een dergelijke uitbreiding zorgt voor minder werk voor de zelfstandige herstellende, want zolang de garantieperiode loopt, zullen de herstellingen worden uitgevoerd in de fabriek van herkomst om beroep te kunnen blijven doen op de garantie.

Er bestaat ook een risico op een fenomeen van mutualisering: de gematigde gebruikers zullen betalen voor de intensieve gebruikers.

De verlenging van de wettelijke garantie zou een sterke invloed moeten hebben op de levensduur van producten, maar deze verlenging moet redelijk zijn. Anders zou de aankoopprijs van de producten sterk kunnen stijgen. *In fine* worden alle door de fabrikant gemaakte kosten doorberekend in de verkoopprijs.

C. Verlenging termijn inzake het vermoeden

De drie wetsvoorstellen voorzien in een sterke uitbreiding van de termijn inzake het vermoeden van gebrek aan overeenstemming. Het eerste voorstel voorziet 5 jaar, de twee andere 2 jaar. De Hoge Raad kan een dergelijke verlenging niet aanvaarden. Momenteel is het vermoeden beperkt tot 6 maanden. Naar aanleiding van de omzetting van de voormelde Europese richtlijn zal deze termijn moeten worden opgetrokken naar een jaar.

De Hoge Raad verwijst nogmaals naar het algemeen standpunt over *goldplating* en pleit er dus voor om deze verlenging te beperken tot een jaar, in overeenstemming met wat op Europees niveau wordt voorgeschreven.

De verlenging van deze termijn naar 1 jaar is reeds een nieuw onevenwicht, waartegen de Hoge Raad in zijn voormeld advies van 2019 bezwaar had gemaakt. Ze verhoogt de kans dat er een gebrek optreedt naar aanleiding van foutief gebruik door de consument, wat vervolgens moeilijk te bewijzen is voor eindverkoper/detailhandelaar of zelfs voor de producent. Het is evident dat een verdere verlenging dat onevenwicht nog verder zou versterken.

De verlenging van de termijn zal onvermijdelijk bijkomende administratieve lasten meebrengen voor de detailhandelaar, zonder dat deze verzekerd is een terugbetaling van de garantie te kunnen verkrijgen van de producent. De detailhandelaar zal alle inspanningen moeten leveren om bij zijn producent de terugbetaling te verkrijgen van de kosten die werden gemaakt door beroep te doen op de garantie op een product. Deze detailhandelaar wordt echter nu reeds overstelpt met alles wat verband houdt met de terugvordering van de garantie bij de fabrikant of de importeur. Hij heeft tijd noch middelen om de nieuwe taken te volbrengen die hem zullen worden toegewezen bij een verlenging van de termijn inzake het vermoeden. Bovendien is er geen waarborg dat de detailhandelaar een schadevergoeding krijgt voor de kosten verbonden aan de terugvordering van de garantie bij de producent of de importeur.

Het tweede voorstel stelt in zijn toelichting dat het “beoogt [...] de periode uit te breiden waarin de bewijslast [...] ten laste valt van de fabrikant”. Dit wordt echter niet correct weerspiegeld op het niveau van het wetsvoorstel, dat, zoals het is opgesteld, deze verplichting ook ten laste legt van de eindverkoper/detailhandelaar, met alle ongewenste gevolgen die daaruit voortvloeien.

D. Garantietermijn tweedehandsgoederen

Het tweede voorstel wil de garantie voor tweedehandsgoederen uitbreiden tot 2 jaar in plaats van een jaar zoals momenteel het geval is. De bovenvermelde richtlijn voorziet eveneens een termijn van een jaar (ook al laat ze de lidstaten de mogelijkheid om verder te gaan dan dat).

De Hoge Raad verwijst opnieuw naar het algemeen standpunt met betrekking tot *goldplating*.

De Hoge Raad meent dat men aan een detailhandelaar geen identieke verplichtingen kan opleggen voor de verkoop van nieuwe en tweedehandsgoederen. Deze laatste vertonen onvermijdelijk in meer of mindere mate sporen van slijtage, afhankelijk van de gebruiksduur en -intensiteit.

Voor de tweedehandsgoederen is het essentieel dat de garantietermijn niet langer is dan maximaal één jaar. Deze noodzaak kan bijvoorbeeld worden aangetoond in de sector van tweedehands voertuigen. In dit verband wordt verwezen naar de toelichting in het advies van 2019⁴, die aantoont dat het absoluut noodzakelijk is de garantie voor tweedehandsgoederen niet verder uit te breiden.

E. Reserveonderdelen

In zijn aanbevelingen pleit de Hoge Raad ervoor de fabrikant te verplichten om reserveonderdelen ter beschikking te stellen aan de eindverkoper/detailhandelaar opdat deze laatste in staat zou zijn het product te herstellen zonder zich verplicht te zien systematisch tot vervanging over te gaan.

De Hoge Raad juicht toe dat ook met dit aspect rekening wordt gehouden in de drie wetsvoorstellen, die echter onderling uiteenlopen op het vlak van de modaliteiten.

Volgens de Hoge Raad zijn de essentiële elementen waar rekening mee moet worden gehouden de verplichting voor fabrikant om reserveonderdelen te leveren aan een redelijke prijs (gelet op de aankoop prijs van een nieuw voorwerp) en binnen een beperkte levertermijn en om de beschikbaarheid ervan te verzekeren binnen een bepaalde periode die gekoppeld is aan de aard van het product in overeenstemming met de uitvoeringsverordeningen van de Commissie van de Europese Unie betreffende Ecodesign. Het zou ook goed zijn om de producenten te verplichten de nodige elementen (gebruiksaanwijzing, vorming, technische ondersteuning, enz.) ter beschikking van de erkende herstellende partijen te stellen om hun producten volgens de regels van de kunst te kunnen herstellen.

---

⁴ Advies van 1 oktober 2019 over de omzetting van twee richtlijnen consumentenrecht, p. 5.

Hoe dan ook, artikel 8 van het derde voorstel mag in geen geval worden gevolgd. Het creëert een volstrekt onevenwicht door buitensporige vereisten op te leggen aan de verkoper, wat bovendien noch aan de doelstelling, noch aan de geest van de wet, met name het voorkomen dat producenten zich schuldig maken aan geprogrammeerde veroudering, beantwoordt.

F. Consumentenvoorlichting/ Reclame

Deze aspecten worden opnieuw op verschillende wijze aangepakt in de drie voorstellen.

De Hoge Raad begrijpt het belang van het verstrekken van bepaalde informatie aan de consument opdat deze met kennis van zaken zijn aankopen kan doen. Het is echter van belang dat de informatie die moet worden weergegeven of die bij elke vorm van reclame moet worden gevoegd, evenredig is aan het gebruikte medium. Te veel informatie staat immers gelijk aan helemaal geen informatie.

Bovendien worden deze elementen beheerst door de fabrikant en heeft de verkoper/detailhandelaar er geen enkele vat op. Men moet er dus voor zorgen dat deze informatie door de fabrikant moet worden geleverd.

Het eerste voorstel voorziet in de invoering van een “productpaspoort”. Het is niet nodig een naam in te voeren voor de consumentenvoorlichting. De term “productpaspoort” is vaag en laat niet toe te visualiseren wat hij omvat. Het grote aantal paspoorten, labels e.a. brengt een zekere verwarring met zich mee voor de consument.

De Hoge Raad meent dat de lange lijst uit het derde voorstel buitensporig is. Hij denkt dat de levensduur bij normaal gebruik (uitgedrukt in aantal uren, maanden, jaren of gebruikscycli indien dit relevanter is) en de beschikbaarheid van de reserveonderdelen de nuttige elementen zijn voor een juiste voorlichting van de consument. Dit soort informatie moet beschikbaar zijn in de winkel of, bij onlineverkoop, op de website en desgevallend ook op de verpakking. Meer eisen lijken geen garantie te bieden op doeltreffendheid.

G. Sancties

Alle drie de voorstellen willen het opzettelijk gebruik van geprogrammeerde veroudering in hoofde van de producent (strafrechtelijk) bestraffen. De Hoge Raad dringt erop aan dat deze sancties enkel zouden worden toegepast op de producent en geen gevolgen zouden hebben voor de verkoper/detailhandelaar.

Om de doeltreffendheid van de maatregelen te verzekeren, moet men ervoor zorgen dat er effectief controles plaatsvinden en dat de sancties op voldoende ontradende wijze worden toegepast.

H. Verhaalrecht van de detailhandelaar

Het huidige artikel 1649sexies van het Burgerlijk Wetboek voorziet een verbod op bedingen die de contractuele aansprakelijkheid van de producent of tussenpersoon beperken of opheffen. De Hoge Raad stelt - net zoals in 2017 en 2019 - vast dat ondanks deze bepaling, die geacht wordt waarborgen te bieden aan de eindverkoper, vele handelaars er in de praktijk niet in slagen de terugbetaling van de garantie te verkrijgen van de producent of importeur. Hierdoor maken ze vaak kosten, die uiteindelijk onherstelbare verliezen kunnen worden voor hun onderneming. Het huidige systeem werkt dus niet goed in de praktijk.

Toen de Minister belast met Consumentenbescherming in 2017 belangstelling toonde voor de problematiek, hield hij er rekening mee dat, om deze uitbreiding van de wettelijke garantie ten voordele van de consument te kunnen realiseren, het noodzakelijk is om een maximale garantie te bieden aan de detailhandelaar opdat de regresvordering hem door de wet wordt toegekend, effectief kan worden uitgeoefend. Daarvoor gaf de Minister aan onder meer op de volgende punten te willen tussenkomen:

- een verbod op elke handeling en elk contractueel beding dat de wettelijke regresvordering bemoeilijkt of beperkt,
- garanderen dat de regresvordering alle kosten dekt die gemaakt zijn in het kader van de wettelijke garantie,
- en een verplichting voorzien om deze kosten binnen een termijn van 30 dagen terug te betalen.

Zoals de huidige wetsvoorstellen zeer terecht hebben opgemerkt, werd er uiteindelijk geen enkel wetgevend initiatief genomen en blijft het aan de orde gestelde probleem dus bestaan.

Gezien de zware verplichtingen voor de verkoper als gevolg van de beoogde wijzigingen van de garantieregels, zou ervoor moeten worden gezorgd dat de eindverkoper (detailhandelaar) wel degelijk over een daadwerkelijk en doeltreffend verhaalrecht beschikt ten aanzien van de producent die, naar de geest van de wet en logischerwijs, de verantwoordelijkheid moet dragen voor de schade en gevolgen die worden veroorzaakt door geprogrammeerde veroudering. Het zou dus wenselijk zijn deze aspecten toe te voegen aan de geplande regelgeving.

Bovendien voorziet de voormelde richtlijn in considerans 21: “Het moet de lidstaten bijvoorbeeld vrij staan de door deze richtlijn aan consumenten geboden bescherming ook uit te breiden naar natuurlijke of rechtspersonen die geen consument zijn in de zin van deze richtlijn, zoals niet-gouvernementele organisaties, startups of kmo’s”.

I. Raadpleging adviesorganen

Het eerste voorstel voorziet de raadpleging van de Bijzondere Raadgevende Commissie “Verbruik” voor de implementatie van bepaalde aspecten van het wetsvoorstel. De bovenvermelde toelichting toont op voldoende wijze de belangrijke impact aan dat dit soort regels kan hebben op de detailhandelaars. Om deze reden vraagt de Hoge Raad eveneens te worden geraadpleegd om een zeker evenwicht te verzekeren met betrekking tot de rechten en plichten en de praktische haalbaarheid van diverse maatregelen.

J. Legistiek

De huidige wetsvoorstellen formuleren een aantal oogmerken en concepten in hun toelichting. Deze hebben echter geen enkele bindende waarde in het kader van de interpretatie die van de bepaling zal moeten worden gemaakt, meer bepaald in het kader van een rechtszaak. Om de rechtszekerheid van de partijen te verzekeren, suggereert de Hoge Raad dus dat al deze aspecten woordelijk worden opgenomen in een “artikelsgewijze toelichting”.

Met het oog op het aantal nieuwe begrippen dat wordt gebruikt en het aantal definities dat wordt ingevoerd, meent de Hoge Raad eveneens dat het inderdaad aanbeveling verdient om de Raad van State te raadplegen en zo de zekerheid te hebben dat de wetgeving correct is opgesteld, evenwichtig is en geen onduidelijkheden bevat, dat de begrippen voldoende duidelijk zijn en dat ze geen ruimte laten voor interpretatie. Het komt er dus op aan de rechtszekerheid te garanderen en na te gaan of de voorgestelde maatregelen beantwoorden aan het gelijkheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

BESLUIT

Zoals gezegd onderschrijft de Hoge Raad de doelstelling van de wetsvoorstellen om geprogrammeerde veroudering tegen te gaan en dientengevolge de bescherming van de consument te waarborgen, te zorgen voor de bescherming van het milieu en de circulaire economie te steunen.

De Hoge Raad meent dat het niet het juiste moment is om de regels inzake garantie te wijzigen als er binnenkort een Europese richtlijn moet worden omgezet. In dit kader vraagt hij dat de wetgever niet verder zou gaan dan wat deze Europese richtlijn voorschrijft.

Ten slotte dringt de Hoge Raad erop aan dat de regels die worden ingesteld om geprogrammeerde veroudering te bestrijden enkel gericht zouden zijn op de producent/fabrikant en niet zouden doorwegen op de verkoper/detailhandelaar die geen enkele invloed heeft op het fabricageproces van de aangeklaagde producten.
